

spraakmaker

“Een beetje
meer
ambitie
zou welkom zijn”

“Ja, we hebben in Vlaanderen goed onderwijs en uitstekende competenties. Maar toch moeten we ons zorgen maken, ernstige zorgen”, zegt Dirk Van Damme, diensthoofd van het Centre for Educational Research and Innovation van de OESO. “Want er zijn een reeks signalen dat we terrein verliezen. We zien bijvoorbeeld dat het aspiratieniveau heel laag is, bij jongeren én bij hun ouders.”

tekst: Erik Durnez - fotografie: Filip Naudts

Dirk Van Damme weet waarover hij het heeft, als het over opleiding en onderwijs gaat. Hij was jaren onderzoeker en professor aan de Universiteit Gent, algemeen directeur van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), gedelegeerd bestuurder van het Gemeenschapsonderwijs (nu GO!), en sinds bijna tien jaar onderzoekt hij vanuit Parijs voor de OESO het onderwijslandschap in de 34 OESO-landen. Eén van zijn instrumenten is het PIAAC, het Program for International Assessment of Adult Competencies, zeg maar: een enquête naar de competenties in de verschillende lidstaten. Hij volgt uiteraard ook de PISA-cijfers, het programma dat jaarlijks de geletterdheid en gecijferdheid test van 15-jarigen. Wat zijn zijn bevindingen, met name voor onze regio?

Van Damme: “Eerst en vooral, ons competentieprofiel zit vrij goed. We scoren in de subtop, op korte afstand van Nederland, Finland, Zweden. Het probleem bij ons is de enorme spreiding. We hebben heel wat mensen hoog aan de top, héél hoog. Maar ook veel mensen die diep aan de onderkant bengelen. Daar ligt een enorme knoop.”

Achteruit

“We zien verder een zorgwekkende trend: een daling van de scores voor wiskunde. Ook bij de toppers. We zitten nog altijd hoog, maar het percentage gaat gestaag omlaag. Hoe komt dat? Daarover kunnen we alleen maar speculeren. Heel wat scholen bieden bijvoorbeeld geen ‘acht uur wiskunde’ meer aan. Het curriculum dus. Daarnaast valt in Vlaanderen op hoe laag de prestatiedrang is. Als het gaat over ‘de beste zijn van de klas’ of ‘uitmunten in een vak’, zijn we de laatste van de OESO-klas. Blijkbaar leggen we op school nu veel te weinig klemtoon op performance. We merken dat niet alleen bij de jongeren, maar ook bij hun ouders. Onderwijskwaliteit is lang niet hun eerste criterium als het over schoolkeuze voor hun kinderen gaat: ze kijken naar reputatie, schoolklimaat en studieaanbod.”

“En tot slot, ik vrees dat we het terechte doel van ‘gelijkekansenbeleid’ niet goed invullen. Ik denk dat zo’n beleid niet perse moet leiden naar nivellering naar beneden, op voorwaarde dat je erin slaagt om verschillende talenten verschillend te behandelen. Dat ontbreekt vaak in de klaspraktijk.”

“Nog een belangrijke vaststelling: hoe komt het dat zo’n grote groep – 17 procent van de arbeidsbevolking – achterblijft zonder secundair diploma, zonder de bijbehorende competenties? In onderwijs is de impact van de sociale achtergrond bijzonder groot. En we zien hier ook een grote segregatie in het schoollandschap: de verschillen in prestaties binnen één school zijn relatief beperkt,

certificeren en diplomeren niet enkel overlaten aan de school en de leraars, je moet daar een externe instelling tegenover zetten. Vandaag zijn er veel te veel

“De groep laaggeschoolden is **in onze regio nog altijd verrassend groot.**”

DIRK VAN DAMME, OESO-TOPMAN ONDERWIJS

maar de variatie tussen scholen is enorm. We hebben langs de ene kant ‘topscholen’, langs de andere kant scholen die heel weinig kwaliteit afleveren.”

“Het grote probleem hier is dat we eigenlijk een weinig performante kwaliteitszorg hebben. Een onderwijsinstelling kan perfect jaar na jaar te weinig kwaliteit afleveren, zonder dat ze daar opmerkingen over krijgt. En vaak levert ze diploma’s af die eigenlijk die naam niet waard zijn. Dat is echt een beleidsopdracht: we hebben ondersteuning nodig voor scholen met kansarme jongeren, en we moeten er voor zorgen dat die doelmatig en met resultaat verloopt.”

Centraal examen

“Ik pleit daarom voor een centraal examen. Je mag de verantwoordelijkheid voor toetsen,

jongeren met een diploma dat ze misschien nooit hadden mogen krijgen. En dat is ook een probleem voor ondernemingen die jonge mensen aannemen, vaak op basis van hun getuigschrift.”

“De groep laaggeschoolden in onze regio is, zoals gezegd, nog altijd verrassend groot. Toch een kanttekening daarbij: historisch gezien waren Vlamingen tot een halve eeuw geleden bijna allemaal laaggeschoold. De omslag

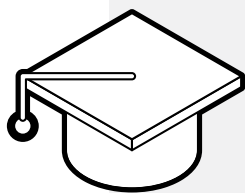
“Ook bij de topperformers **gaat het niveau gestaag achteruit.**”

DIRK VAN DAMME, OESO-TOPMAN ONDERWIJS

naar hoogopgeleid is dus relatief recent. Maar we behouden dus een grote restgroep die het heel moeilijk heeft in de kennissamenleving.”

“Is de rest stilaan overgekwalificeerd? Dat hoor je soms wel eens zeggen. Ten onrechte, het tegendeel is waar. Maar misschien lijkt er vaak een mismatch: hebben mensen wel de juiste kwalificaties? De cijfers zijn verrassend. Veertig procent van de beroepsbevolking werkt in een job waarvoor ze niet zijn opgeleid – denk bijvoorbeeld aan filosofen die nu IT-specialisten zijn. Is dat erg? Het cijfer ligt laag naar OESO-normen, en het zegt iets over de fouten in de studiekeuze. Maar vooral: het betekent ook dat mensen mobiel en flexibel zijn, ze passen zich echt wel aan als de arbeidsmarkt andere keuzes vraagt.”

“Dat betekent ook dat je in de opleiding genoeg focus moet leggen op transversale, generieke competenties. Op skills die niet routinematig zijn. Communicatievaardigheden, emotionele competenties, leren leren. Doen we dat al genoeg in het onderwijs? We onderwijzen nog veel te vaak gewoon de routine.”

Voka stelt overbruggingsplan voor **VIJF PIJLERS VOOR HET NIEUWE ONDERWIJS**

De grootste uitdaging vandaag is niet de creatie van jobs, maar de toenemende 'skills gap': er zijn meer jobs dan werkzoekenden, en de profielen van afgestudeerde jongeren matchen steeds minder met de profielen waar ondernemingen naar op zoek zijn. Om de kloof tussen onderwijs en arbeidsmarkt te dichten, stelt Voka daarom een overbruggingsplan voor met vijf pijlers.

1 EERSTE PIJLER

DYNAMISCHE INHOUD

Eerst en vooral moet werk gemaakt worden van een meer dynamische inhoud in het onderwijs. Curricula en eindtermen moeten veel sneller aangepast kunnen worden om in te spelen op digitale, technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. "Behalve de technische kennis worden digitale, probleemoplossende en interpersoonlijke competenties steeds belangrijker", zegt Jonas De Raeve, adviseur onderwijs van het Voka-kenniscentrum.

2 TWEDE PIJLER

INNOVATIEVE SCHOLEN

Niet alleen de inhoud moet voortdurend aangepast worden, maar ook de manier waarop de leerstof wordt aangeleerd: binnenklasdifferentiatie, flexibele leerwegen, blended learning, interdisciplinair werken, leren op afstand, digitalisering... Scholen moeten voor Voka lerende organisaties worden met een sterke cultuur van experimenteren, diversiteit en innovatie. Ze moeten niet altijd wachten op hervormingen die op beleidsniveau worden uitgewerkt, ze kunnen nu al gebruik maken van de mogelijkheden binnen de bestaande regelgeving.

3 DERDE PIJLER

DUAAL LEREN

De combinatie van schools en werkend leren wordt al decennia lang met succes toegepast in landen als Zwitserland, Duitsland en Oostenrijk. "Duaal leren moet de norm worden in het secundair onderwijs, niet de uitzondering", zegt Hans Maertens, gedelegeerd bestuurder van Voka. "Want dit werkt zowel in studierichtingen die rechtstreeks naar de arbeidsmarkt leiden als in studierichtingen die voorbereiden op het hoger onderwijs." Voka wil ook graag dat andere vormen van werkplekleren worden versterkt: stages, opdrachten, mini-ondernemingen...

4 VIERDE PIJLER

STERKE LEERKRACHTEN EN DIRECTEURS

Er is vandaag al een tekort aan jonge leerkrachten. En het blijft wachten op de hervorming van de lerarenopleiding en het lerarenloopbaanpact, met als belangrijke elementen de afschaffing van de vlakke loopbaan, aanvangsbegeleiding voor jonge leraren, incentives voor zij-instromers met ervaring uit de private sector en een flexibele verloning.

5 VIJFDE PIJLER

DOELTREFFEND ONDERWIJS- LANDSCHAP

Vandaag krijgen hogescholen bijvoorbeeld meer geld voor leerlingen die verpleegkunde of sociaal werk studeren dan voor leerlingen in economische of technische richtingen. Een ander, goed uitgewerkt financieringsmodel kan zorgen voor een rationalisatie van de opleidingen en de focus leggen op wat echt nodig is voor de arbeidsmarkt van de toekomst.